

Achter 't Zand 58
4103 XP Culemborg
06-50593333
www.odensehuisculemborg.nl
info@odensehuisculemborg.nl

Jaarplan 2021

Inleiding

Voor u ligt het jaarplan voor het jaar 2021 van het Odensehuis Culemborg.

Wij willen dit in 2017 gestarte burgerinitiatief verder ontwikkelen en, ondanks de nodige onzekerheden rond de financiering van onze activiteiten en onze huisvesting, de blik vooruit werpen.

Voor wie

De stichting Odensehuis Culemborg zet zich in voor de ondersteuning aan thuiswonende mensen met geheugenklachten of (beginnende) dementie en hun naasten uit Culemborg of directe omgeving.

Doel

Thuiswonende mensen met geheugenklachten of dementie én hun naasten wordt de mogelijkheid geboden om in ons ontmoetingscentrum Odensehuis Culemborg lotgenoten te ontmoeten, informatie te krijgen, (sociaal) actief te zijn en te ontspannen in een prettige en veilige sfeer.

De nadruk ligt op wat wél kan en minder op de ziekte die men heeft. Hiermee wordt de mogelijkheid geboden om meer eigen regie op het leven te houden (een grote wens van mensen die getroffen zijn door dementie) en de kwaliteit van leven verhoogd.

Urgentie voor de bewoners van Culemborg

Het aantal mensen met een diagnose dementie in Culemborg groeit de komende decennia explosief van 430 (2020) naar 980 (2040) personen. Reken hierbij gemiddeld minimaal één direct betrokken mantelzorger en we hebben het op dit moment over bijna 900 inwoners die direct getroffen zijn door dementie, snel groeiend naar 2.000 inwoners van Culemborg. Bovendien leven mensen gemiddeld 2 jaar met zorgen over hun geheugen/cognitie vóór dat zij een diagnose krijgen. De aantallen van 900 - > 2.000 kan dus gerust naar boven worden bijgesteld.

In Culemborg woont 78% van de mensen met de diagnose dementie thuis en wordt meest begeleid en verzorgd door de naasten. Deze zijn zwaar belast. Ruim driekwart van deze mantelzorgers vindt passende activiteiten voor hun naaste van het grootste belang (bron: Dementiemonitor Alzheimer Nederland). In Culemborg is op dit moment 1 locatie voor (geïndiceerde) dagopvang met ongeveer 50 plaatsen (Zorgcentrum Beatrix). In het buitengebied is nog een kleinschalige dagopvang voor ongeveer 15 mensen met en zonder indicatie (BijdeDijk).

In de beginfase van dementie (gemiddeld 8 jaar!) is men nog niet toe aan geïndiceerde zorg. Mensen met dementie vinden vaak geen aansluiting meer bij gangbare activiteiten en zien hun wereld kleiner worden: mensen blijven weg uit onbekendheid met de problematiek, het 'organiseren' van sociaal contact lukt niet meer door de dementie.

Dementie kost de samenleving ruim € 19.000,- per persoon met dementie per jaar aan zorgkosten. Voorkomen of uitstellen van opname in een instelling verlaagt deze zorgkosten. Goede ondersteuning in de buurt draagt bij aan langer thuis wonen. Deze steun vraagt continuïteit en kennis van de problematiek en hoort een vast onderdeel van de Culemborgse samenleving te zijn. Middels de WMO ligt er een grote verantwoordelijkheid bij de gemeenten deze hulp en ondersteuning lokaal te organiseren.

Het concept Odensehuis voorziet als vrijwilligers- en deelnemersorganisatie in de behoefte aan eigen regie bij de ondersteuning bij leven met dementie, zo blijkt uit de goede ervaringen van de afgelopen drie jaar en de flinke groei van het aantal Odensehuizen in Nederland (op dit moment 38 Odensehuizen en een tiental in oprichting!). Het biedt een aanvulling op het bestaande aanbod (bv geïndiceerde dagopvang, geschikt voor de latere fase van de ziekte) omdat het zich richt op mensen met beginnende dementie én op mensen die in hun omgeving te maken hebben met dementie.

De sociale benadering biedt perspectief

Het Odensehuis Culemborg werkt vanuit de Sociale Benadering bij dementie. Volgens deze visie, ontwikkeld door prof. dr. Anne-Mei-Thé, wordt de kwaliteit van leven van mensen met dementie verbeterd als zij op sociaal en emotioneel/psychologisch vlak gesteund worden om de uitdaging aan te gaan te leven met dementie. Dit geldt vooral voor de (jarenlange) beginfase van dementie, waarin mensen thuis wonen maar wel geconfronteerd worden met toenemende beperkingen. In deze fase heeft de medische zorg weinig te bieden en mensen zijn nog niet toe aan geïndiceerde zorg. Sociaal/emotionele ondersteuning biedt meer perspectief in deze fase.

Er is al veel bereikt

Het Odensehuis is gestart als burgerinitiatief op 21 maart 2017 met één inloopochtend in de week, 8 deelnemers en 5 vrijwilligers. Inmiddels staat er een dynamische organisatie met een algemeen coördinator (0,5 FTE) en 17 vrijwilligers, is er een stichting met een actief bestuur, zijn we op 4 à 5 dagdelen per week open en nemen gemiddeld zo'n 30 mensen regelmatig deel aan onze activiteiten. In 2018 hebben 51 mensen ons weten te vinden, in 2019 waren dat er 60 die ons bovendien vaker bezochten. Het gemiddeld aantal bezoeken per persoon per jaar steeg van 6,5 naar 19.

Mensen die ons regelmatig bezoeken noemen als positief:

het sociaal contact en de (nieuwe) vriendschappen die ontstaan, de zorgen die gedeeld kunnen worden, iets voor een ander kunnen betekenen, het vaste moment in de week om de deur uit te kunnen, prikkeling door nieuwe activiteiten, de veilige en gezellige omgeving terwijl je niet op je tenen hoeft te lopen: *'hier voel ik mij weer gewoon mens'*, het begrip voor de (toenemende) beperkingen waar je mee worstelt, en advies en tips van lotgenoten.

Het Odensehuis Culemborg sluit aan bij beleid gemeente Culemborg

Een initiatief als het Odensehuis past bij landelijk en gemeentelijk beleid, om het Langer Thuiswonen van ouderen te stimuleren en mogelijk te maken. Dit is niet alleen beleid ter voorkoming van hoge (zorg-)kosten, maar ook de wens van veel ouderen zelf, óók bij dementie. Noodzakelijke voorwaarde om dit mogelijk te maken, is dat ondersteuning dicht bij huis en in de eigen leefwereld georganiseerd wordt. Hierbij wordt eerst een beroep gedaan op wat mensen zélf kunnen en op het betrekken van het eigen sociaal netwerk, voordat (duurdere) zorg wordt ingezet. Het Odensehuis scheidt de

voorwaarden om sociaal actief te zijn, te doen wat nog wél kan en zelf de regie te houden op de eigen situatie en ondersteunt het sociale netwerk om voor de naaste met dementie te zorgen.

Thema's in 2021

In het volgende jaar staan twee thema's centraal:

- **Uitbreiden en verbreden:** we willen mensen (bij wie dementie speelt) bereiken die ons nog niet weten te vinden, maar waar het Odensehuis wel iets voor kan betekenen.
- **Een stevige organisatie,** bestendiging en continuïteit voor onze activiteiten.

Naar aanleiding van de op 7 november 2019 door de gemeenteraad aangenomen motie, voert de gemeente Culemborg in 2020 een onderzoek uit naar o.a. de maatschappelijke meerwaarde van het Odensehuis, onze plek in de keten van dementiezorg en mogelijkheden tot samenwerking, doelmatigheid van onze werkwijze en mogelijkheden tot financiering. Hierbij dient het Odensehuis Culemborg als burgerinitiatief als voorbeeld voor andere burgerinitiatieven in het sociale domein.

Het zal duidelijk zijn dat de uitkomsten van dit onderzoek ons nadere informatie zal verschaffen om aan deze thema's te kunnen werken en deze te concretiseren. Op het moment van schrijven van dit jaarplan bevindt dit onderzoek zich nog in de opstartfase en zijn de uitkomsten nog niet bekend.

Thema 1: uitbreiden en verbreden

Als Odensehuis gaan wij altijd uit van de behoefte van de mensen die bij ons komen, de deelnemers. Zij worden zoveel mogelijk betrokken bij het ontwikkelen van activiteiten. Omdat wij onze deelnemers goed kennen, zijn wij gemakkelijk in staat om in te spelen op hun wensen en behoeften. Onze activiteiten worden voortdurend geëvalueerd met de deelnemers en vrijwilligers en zonodig bijgesteld.

Maar van mensen die ons (nog) niet weten te vinden, weten wij dat niet. Er zijn enkele groepen te noemen voor wie het Odensehuis wel iets zou kunnen betekenen, maar die wij (nog) niet of nauwelijks bereiken.

Onze dagelijkse praktijk geeft ons een idee van enkele groepen ouderen waar dementie speelt, maar die ons (nog) niet weten te vinden. Wij willen ook bijdragen aan *hun* kwaliteit van leven, maar dan moeten we hen wel kunnen bereiken. Twee groepen lichten we hier toe.

Jongere mensen met dementie

In het afgelopen jaar zijn enkele jongere mensen met dementie (in dit geval tussen 60-70 jaar) bij ons binnengelopen. Na afloop vertelden zij, dat zij zich niet zo thuis voelden omdat de aanwezige deelnemers duidelijk ouder waren dan zijzelf (denk aan 80-90plus). Daar voelden zij zich niet door aangesproken. Vervolgens wezen professionals uit het werkveld zoals dementieconsulenten ons op het totaal ontbreken van voorzieningen in de regio Rivierenland voor jongere mensen (tot 70 jaar) die getroffen zijn door dementie. Hun advies was om met een actief aanbod te komen om deze groep meer aan te spreken. Zo zijn we eind 2019 gestart met een wandelgroep op de woensdagmorgen, begeleid door vrijwilligers en een collegereeks door studenten (van het landelijke project Oud Geleerd Jong Gedaan) op de woensdagmiddag.

De wandelgroep trekt enkele belangstellenden. Zij zijn enthousiast over deze activiteit, en waarderen het gesprek met de vrijwilligers en elkaar, onderweg en bij de koffie. Ze ontdekken nieuwe wandelmogelijkheden die hen inspireren om vaker te gaan wandelen in de eigen buurt. Een meneer

van 88(!) die voor zijn vrouw met Alzheimer zorgt, zegt: *'ik heb zo heerlijk mijn hart eens kunnen luchten. En zo'n pittige wandeling kan ik met mijn vrouw ook niet doen'*. Twee heren van 70 jaar laten onafhankelijk van elkaar weten, het zo fijn te vinden om te kunnen praten over hun moeite met het ouder worden en de toenemende gebreken die daar mee gepaard gaan. Dat lijf en hoofd hen in de steek laat. Ze leren van anderen hoe die daar mee omgaan.

Het eerste college trok vooral mensen die ook al naar onze andere activiteiten komen.

Onze eerste indruk is, dat we de jongere doelgroep thuiswonende mensen met dementie niet gemakkelijk bereiken. Daar is kennelijk meer inzet, gerichtere actie én meer kennis van de behoefte onder jongere mensen met dementie voor nodig. Op dit moment beschikken wij niet over de middelen om dit te onderzoeken en uitvoering aan te geven.

Het onderzoek van de gemeente kan ons wellicht nadere kennis verschaffen over behoeften die er bij deze groep nog liggen, hoe wij daar aan tegemoet kunnen komen en hoe wij hen kunnen bereiken.

Meer culturele diversiteit

Tot nu toe bereiken wij een diverse groep deelnemers wat betreft sociaal economische status (van stratenmaker tot historicus, van mensen met een uitgebreid ondersteunend netwerk tot mensen met een heel beperkt netwerk, import-Culemborgers en geboren-en-getogen Culemborgers). Maar één ding hebben zij gemeen: onze deelnemers zijn allen van Nederlandse origine. Dat is de Culemborgse samenleving niet; 23% van de Culemborgse bevolking heeft een migratie-achtergrond (Bron: [allecijfers.nl/gemeente Culemborg](http://allecijfers.nl/gemeente-Culemborg)).

Kan het Odensehuis iets betekenen voor thuiswonende mensen met dementie met bijvoorbeeld een Marokkaanse, Turkse of Molukse achtergrond? Mensen die in de jaren 70 naar Nederland zijn gekomen, zijn nu ook 70+: vergrijzing vindt ook onder hen plaats. In deze problematiek zouden wij ons meer willen verdiepen: welke behoeften zijn er bij deze families als dementie gaat spelen? Is er wel behoefte aan een ontmoetingscentrum als het Odensehuis? Of is er behoefte aan andere ondersteuning? Wij willen graag bijdragen aan de kwaliteit van leven van mensen met een migratie achtergrond die getroffen worden door dementie, op een manier die aansluit bij *hun* behoeften en wensen.

Dit vraagt om een gericht plan van aanpak en samenwerking met organisaties als ElkWelzijn en sleutelfiguren binnen, en belangenorganisaties van, de diverse gemeenschappen. De uitkomst van het gemeentelijk onderzoek kan hieraan mede richting geven, en wellicht informatie geven over nog andere behoeften die bij ons nog niet in beeld zijn.

Openingstijden

Uitbreiden kan ook betekenen dat we onze openingstijden verruimen. In ons oorspronkelijke ontwikkelplan staat 'we streven naar geleidelijke groei en naar een maat die past bij Culemborg'. Hier staan we nog steeds achter. Meer momenten in de week open betekent ook meer keuze voor aspirant-deelnemers.

Op moment van schrijven zijn we 4 dagdelen open, en incidenteel 5 dagdelen. Op maandag (2 dagdelen) en donderdagmiddag wordt regelmatig de grens van een maximaal aantal deelnemers bereikt (gezien onze ruimte en faciliteiten, tussen de 15 en 20 bezoekers). Op woensdagmorgen is dat nog niet het geval en is groei mogelijk. Gezien de langzame maar gestage van het aantal deelnemers groei (in 2018 zijn 51 personen bereikt, in 2019 60 die bovendien vaker het Odensehuis bezochten) zien we mogelijkheden voor 3 dagen of 6 dagdelen open in 2021.

Dat vraagt de volgende personele bezetting:

-vrijwilligers: bij een aanwezigheid van 3 vrijwilligers per dagdeel, vraagt dat om minimaal 18 actieve vrijwilligers die zich minimaal 1 dagdeel per week inzetten. Om ziekte/vakantie op te kunnen vangen en vrijwilligers die zich met andere taken bezighouden (bv beheer, administratie) vraagt dit om een team van ca. 22 mensen.

-professionele bezetting: tijdens openingstijden is minimaal 1 beroepskracht aanwezig die eindverantwoordelijk is. Buiten openingstijden is minstens 1 werkdag nodig voor overheadtaken als PR, netwerkactiviteiten, beleidstaken zoals fondswerving en projectontwikkeling, werving deelnemers, werving, scholing en begeleiding vrijwilligers. Dit vraagt bij 3 dagen geopend zijn een professionele inzet van 32 uur op algemeen coördinatie niveau.

-stagiaires: het vrijwilligersbeleid wordt aangevuld met een stagebeleid, zodat structureel stagiaires ingezet kunnen worden. Zo kunnen we onze (ervarings-)deskundigheid overdragen en profiteren van nieuwe kennis. In 2020 wordt incidenteel een stagiair ingezet bij wijze van proef.

Thema 2: een stevige organisatie

Uit voorgaande is onze ambitie gebleken. Wij willen een niet te vermijden factor zijn in de Culemborgse samenleving die bijdraagt aan de kwaliteit van leven van thuiswonende mensen met dementie én hun omgeving. Dat vraagt om een stabiele organisatie die zich kan richten op de inhoud van het werk. Stabiliteit en continuïteit van onze activiteiten worden bedreigd door:

1. jaarlijks financiële onzekerheid
2. de afhankelijkheid van één beroepskracht
3. zorgen over continuïteit van onze huisvesting.

Zo moeten wij in dit 4e jaar van ons bestaan op zoek naar een 3e locatie in verband met verkoop van het pand Achter 't Zand 58.

Financiële stabiliteit

In 2021 willen wij continuïteit in financiering bereiken, in elk geval als basis voor de exploitatiekosten voor huisvesting, personeel en een basisprogramma van activiteiten.

Dit is geen gemakkelijke opdracht. Bijna alle (38!) Odensehuizen in Nederland kampen met problemen om de financiering jaarlijks rond te krijgen. Bij de enkele Odensehuizen waar structurele financiering is gevonden is te zien dat de gemeente daar het voortouw heeft genomen (zie Odensehuis Schouwen Duivenland en Amsterdam-Zuid). Maar gemeenten hebben grote problemen en tekorten op hun begroting voor de jeugdzorg en het sociale domein. Tijdens het congres van het Landelijk Platform Odensehuizen in oktober 2019 bleek dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten dit probleem erkent en er mee aan de slag is gegaan. De kern van het probleem ligt in het feit, dat een Odensehuis een investering vraagt op gemeentelijk niveau (WMO), terwijl het een opbrengst oplevert op landelijk niveau (WLZ, ZVW) door minder inzet van thuiszorg, latere (of geen) opname in een verpleeghuis en ontlasting van de mantelzorger.

De activiteiten van een Odensehuis bewegen zich op het snijvlak van welzijn, preventie en zorg. Ook dat maakt financiering lastig.

Projectfinanciering door fondsen is een mogelijkheid om activiteiten gefinancierd te krijgen. In 2019 heeft de coördinator zich daar met succes actief voor ingezet. Nadeel is, dat dit altijd tijdelijke en eenmalige subsidies zijn, voor concrete projecten en nooit voor de exploitatiekosten. Aanvragen doen voor fondsfinanciering vraagt veel inzet van de beroepskracht die niet ingezet kan worden voor

de kerntaken rond deelnemers en vrijwilligers. Financiering door fondsen zou alleen ingezet hoeven worden voor speciale, extra projecten, niet om de begroting sluitend te krijgen.

Wij zijn blij met het onderzoek dat de gemeente Culemborg in 2020 laat doen in samenwerking met ons, naar mogelijkheden om tot continuïteit in de financiering te komen.

Personele continuïteit

De inzet van 1 (parttime) beroepskracht maakt de organisatie kwetsbaar: bij uitval ontstaat er direct een probleem in de dagelijkse uitvoering. Maar er kleven meer nadelen aan de huidige constructie:

- Er is een risico bij langdurige ziekte voor dubbele loonkosten.
- Er worden hoge onkosten gemaakt voor de payroll-constructie voor het werkgeverschap waar op dit moment uit praktische overwegingen voor gekozen is.
- De afhankelijkheid van (de kennis en kunde van-) 1 beroepskracht is ongunstig voor de ontwikkeling van een divers beleid.

In 2021 streven wij naar minimaal twee (part time) beroepskrachten, zodat deze elkaar kunnen vervangen bij ziekte en vakantie, en meer kennis en ervaring uitgewisseld en ingezet kan worden.

Het risico op dubbele loonkosten bij langdurige ziekte is niet eenvoudig op te lossen. In 2021 gaan wij op zoek naar een oplossing voor dit probleem, wellicht door een garantstelling van één van de financiers.

Extra kosten boven de normale salariskosten kunnen alleen vermeden worden door het rechtstreeks in dienst nemen van de beroepskracht(en) door de stichting Odensehuis Culemborg. Elke andere constructie kost in elk geval 21%BTW én overheadkosten (tot nu toe minimaal 5%) over de totale loonsom. In 2021 onderzoeken we de mogelijkheid om de beroepskracht(en) zelf in vaste dienst te nemen. Maar dit vraagt ook een zekere financiële basis.

Continuïteit in huisvesting

Een eigen, herkenbare locatie is van groot belang voor onze deelnemers. Een vaste, gastvrije plek geeft rust en duidelijkheid in een leven dat door dementie al veel onzekerheden kent.

In dit 4e jaar van ons bestaan moeten wij al voor de 3e keer op zoek naar andere huisvesting.

De eerste keer zijn we vanaf niets beginnen: voor één dagdeel per week het pand Ridderstraat 4 geheel ingericht huren was een uitkomst en gaf ons de mogelijkheid een goede start te maken.

De tweede maal was onze eigen keus: het pand Ridderstraat 4 werd te klein voor ons groeiende bezoekersaantal en gaf ons geen mogelijkheid tot uiting geven aan onze eigen identiteit. Vanaf oktober 2018 is Achter 't Zand 58 onze zeer gewaardeerde thuishaven. Iedereen die binnenkomt roemt de gezelligheid, de huiselijkheid, de goede akoestiek door het hoge plafond en de gastvrije sfeer. Het biedt de mogelijkheid voor uitbreiding van de openingstijden zonder extra kosten. We delen de ruimte zoveel mogelijk met andere organisaties voor incidentele activiteiten.

Helaas is dit pand recent verkocht en wordt verbouwd tot appartementen. Dan is er voor ons geen plaats meer. Eind 2021 zal het zover zijn.

Deze ontwikkelingen geven niet alleen onrust voor onze deelnemers, maar kosten ook veel tijd, inzet en energie van het bestuur en de coördinator.

In 2021 hebben wij een goede locatie nodig voor onze activiteiten waar wij voor langere tijd (minimaal 10 jaar?) terecht kunnen. Hierbij zoeken wij de samenwerking met andere maatschappelijke organisaties om zonnig huisvesting mee te delen.

Programma van eisen (verkort) voor huisvesting van Odensehuis Culemborg:

1. Twee ruimten van min. 80-100 m2 (ontmoetingsruimte en activiteitenruimte), ongemeubileerd
2. Kantoor- gespreksruimte
3. Keuken
4. Toiletruimte, rolstoeltoegankelijk
5. Garderobe
6. Berging
7. Bij voorkeur toegang tot een buitenruimte
8. Lift of traplift indien ruimten op etage gelegen zijn.
9. Goede toegankelijkheid, ook voor rollators/rolstoelen, parkeergelegenheid, centrale ligging in Culemborg.

Samenwerkingspartners

Wij werken samen met de volgende organisaties:

- ElkWelzijn: Steunpunt Mantelzorg (gespreksgroep naasten)
VIP (werving en scholing vrijwilligers)
Wijkcoaches (doorverwijzing)
- Dementieconsulenten Rivierenland (geheugenspreekuur, gespreksgroep naasten),
- Praktijkondersteuners Huisarts/ouderen (doorverwijzing)
- stichting Zorgcentra De Betuwe, Santé Partners

Financiering:

- Gemeente Culemborg.
- Rabobank West Betuwe
- Fond Sluyterman van Loo
- Oranjefonds
- RCOAK
- VSB fonds
- Cultuurfonds Culemborg
- Rotaryclub Culemborg

Wij zijn aangesloten bij de volgende netwerken:

- Ouderen en Ontmoeten (initiatief van ElkWelzijn)
- Vrijwilligers in Praktijk (idem)
- Geriatrisch netwerk Rivierenland (GGD Gelderland Zuid)
- Netwerk Dementie Rivierenland
- Landelijk Platform Odensehuizen

Tot slot

In de afgelopen drie jaar is veel draagvlak verworven voor het Odensehuis Culemborg, en is er veel bereikt voor thuiswonenden mensen met dementie en hun naasten. Het is nu tijd om de basis te verstevigen zodat deze ontwikkeling doorgezet kan worden en de stijgende aantallen ouderen in Culemborg die met dementie te maken krijgen blijvend goede en passende ondersteuning kan worden geboden.

Culemborg, maart 2020

Renée Lankwarden, algemeen coördinator Odensehuis Culemborg